

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

JEZUS VER-ZEVENTIG-VOUDIGD (4)

Jezus' blijdschap over de zeventig

„Hij verblijdde zich door de Heilige Geest” (Luc. 10:21)

De vorige keer ging het over de blijdschap van de zeventig discipelen, toen ze terugkeerden van hun evangelietocht door steden en dorpen. Wat waren ze enthousiast, omdat zelfs de boze geesten zich aan hen onderwierpen! Jezus gunt hun die blijdschap van harte, maar Hij spreekt wél een woord ter verdieping van hun vreugde: ze mogen er zich nog veel méér over verheugen, dat hun namen staan opgetekend in de hemelen... wat bepaald niet van elke duivelbezweerder kan worden gezegd.

Maar vervolgens voert Jezus de blijdschap van de zeventig nog veel hoger, door in hun tegenwoordigheid Zijn eigen blijdschap uit te spreken, in een heerlijk en ontroerend dankgebed tot Zijn Vader in de hemel!

- □ -

Het bijzondere van dit moment wordt door Lucas duidelijk aangegeven, als hij van Jezus schrijft: „Hij verblijdde zich door de Heilige Geest”. Lucas geeft van het begin af in zijn evangelie veel aandacht aan de Heilige Geest (1 : 35, 41, 67; 2 : 25-27; 3 : 16, 22; 4 : 1, 14, 18 enz.). Hij stuurt dan ook linea recta van Lucas 2 op Hand. 2 aan! Van Jezus' geboorte, ontvangen van de Heilige Geest, naar de uitstorting van de Heilige Geest op alle vlees. Ook van deze bijzondere blijdschap van Jezus getuigt Lucas, dat ze is „door de Heilige Geest”. Zoveel momenten van blijdschap heeft Jezus niet gehad tijdens zijn verkeer onder de mensen. Wat Hij dagelijks van de mensen om Hem heen zag en wedervoer gaf Hem veel meer reden tot droefheid. Daarom is deze uitzonderlijke blijdschap dan ook door de Heilige Geest. Zoals Jezus zelf eens van de Christusbelijdenis van Petrus getuigde: mijn Vader in de hemel heeft u dat geopenbaard. De oorsprong en de oorzaak van Jezus' blijdschap ligt duidelijk in de *Heilige Geest en Zijn werk*. Zou de Heer hier al niet iets zien van een vroeg-Pinksteren, in die verzeventigvoudiging van Zijn prediking door die zeventig, misschien zelfs twee-en-zeven-

DOOR
C. P. PLOOY
EDE

tig en in ieder geval voor uitbreiding vatbaar? En dat laatste ook: door de Heilige Geest.

Zou Jezus niet iets gezien hebben van Pinksteren in die onverwachte kracht, die de Heilige Geest ontlooipte tegen de boze geesten, die het leven verderven? Ja, hoe werd Hij verblijdd door de Heilige Geest!

- □ -

En dan gaat Zijn dankgebed tot zijn Vader, de Heer van hemel en aarde (v. 21). Zo gaat dat in de innige verhouding van Vader, Zoon en Heilige Geest. En zo mogen ook wij leren bidden: door de Heilige Geest, om Jezus' wil, tot onze Vader in de hemel. Dan wordt ons gebed opgenomen in de heilige omgang van de Drie-enige God.

Heeft de Heer de zeventig bij hun uitzending opgedragen te bidden om meer arbeiders (v. 2), - hier dankt Hij de Heer van de oogst voor de eerste blikken van de komende oogst. Het Evangelie van het Koninkrijk Gods is door steden en dorpen gegaan, heeft gebonden bevrijd, zieken genezen en boze geesten uitgedreven. De lammeren zijn door de wolven niet verscheurd (v. 3), ook al zijn nu ook niet weer alle wolven

schapen geworden. Want het evangelie gaat scheidingmakend door de wereld.

Maar dank zij de Heilige Geest zijn grote mensen als kinderen geworden, die de schat des heils met beide handen gretig aannemen. Kinderen zeggen geen „neen” als hun iets gegeven wordt. Maar wijzen en verstandigen willen er al redenerend zelf mee klaarkomen. Het moet bij hen een eigen conclusie worden van hun eigen overwegingen. Ze bepalen zelf hun standpunt. Maar zo blijft het heil van Christus en de vrede van Gods Koninkrijk hun verborgen. Want God heeft het geopenbaard aan de kinderen! Het gaat óplichten voor de verraste en blijde ogen van kinderen, terwijl het duister blijft voor wijzen en verstandigen.

Let wel, dat Lucas hier zeer nauwkeurig de woorden van de Heer heeft weergegeven. Jezus zeide niet, dat het voor de wijzen en verstandigen verborgen is, maar voor wijzen en verstandigen. Gelukkig kunnen ook zij toch als kinderen worden, zoals een schriftgeleerde als Nicodemus; wat verstrikte hij zich eerst in zijn redenties, maar wat heeft hij later toch als een kind zo eenvoudig het evangelie aangenomen, dat voor de Joden een ergernis is en voor de Grieken een dwaasheid!

- □ -

Jezus dankt Zijn Vader voor het welbehagen, dat zich geopenbaard heeft in de werkzaamheid van de zeventig. Dat woord „welbehagen”, eudokia, is een prachtig woord, een heel blij woord, vol positieve inhoud. Gods welbehagen is de diepste bron van Jezus' blijdschap, en daarom ook van onze blijdschap en van de blijdschap in de hemel, over elk voor God verloren mens, die wéérgevonden is! Gods eudokia staat áchter alle evangelieprediking, in de kerk, of langs de huizen en onder de heidenen. Achter alle „zending”, van de Zoon door de Vader, en van de kerk door de Zoon, en van de ze-

Inhoud

- 57 Ds C. P. Plooy,
Jezus' blijdschap over de zeventig (4)
- 58 Drs C. Smit,
„Confessiones” en conclusies
- 58 Ds A. H. Algra,
Pastorale Notities
- 59 H. S. van der Veen,
Kerklied en gemeente (1)
- 61 D. W. L. Milo,
De gouden adelaar
- 62 Dr H. M. Mulder,
Zijn de vertalers betrouwbaar (Groot Nieuws Bijbel)

ventig door Jezus, - daaráchter staat het welbehagen van God te stralen!

De engelen hebben er al van gezongen bij Jezus' geboorte: vrede op aarde voor mensen, in wie God een welbehagen heeft! Hoe is 't mogelijk, dat God nog welbehagen in mensen kan hebben!

In Rotterdam staat een ziekenhuis, met de naam „Eudokia”. De christelijke stichters hebben kennelijk in de genezing van zieken iets zien oplichten van Gods welbehagen. En terecht, want God heeft er geen welbehagen in, dat de mens sterft, maar leeft, leeft voor Hem! Gods eudokia straalt van Hem uit, via de Zoon en via allen, die door de Zoon gezond worden, naar onze wereld toe en over ons leven heen!

- □ -

Met een zaligspreking besluit de Heer dit feestelijk gesprek. Zalig de ogen, die mogen zien, zegt Hij tot de zeventig, wat jullie hebben meegemaakt, grote dingen, waar in vroeger tijden koningen en profeten van Israël verlangend naar hebben uitgezien. Een koning als David en een profeet als Jesaja.

Er is geen enkele reden om zich op de borst te slaan over grote getallen bij een evangelisatiecampagne en over opzienbarende „successen”. Jezus' blijdschap tempert de vreugde van zijn medewerkers niet, maar verdiept en verhoogt die bovenmate. Jezus' blijdschap spant de kroon boven onze vreugden! Opdat we Hem leren nazeggen tot de Vader in de hemel:

door U, door U allen,
dank zij Uw welbehagen!

„Confessiones” en conclusies

De vorige keer hebben we het gehad over de geboden harmonie van „plicht” en „neiging”, van „moeten” en „mogen”. Maar wat komt daar in onze dagelijkse levenspraktijk van terecht? En hoe moet de strijd van het geloof hier gevoerd worden?

Ellips en cirkel

Laat ik beginnen met een bekentenis, een „confessio” zou Augustinus zeggen.

Ik word vrij vaak 's zondags met een beklemd gevoel wakker. Dan zie ik erg op tegen het houden van de preken. Dat was zo toen ik net begonnen was. Dat is na zo ongeveer 2500 preken nog precies eender. Goede vrienden zeggen troostend, dat het zo juist goed is. Dan wordt preken tenminste geen sleur, geen routinewerk. Maar deze goede vrienden doen me wel altijd denken aan de chirurg, die op een diepe pijnklacht van een pas geopereerde patiënt reageert met de uitroep: Fijn, fijn! Een bewijs dat er leven in zit! Een uitstekende opmerking. Maar neem het de patiënt eens kwalijk, dat hij liever een ander „teken van leven” zou willen ontvangen!

Maar afgezien daarvan... het ergste is, dat ik dan telkens weer kom te vallen onder de afgewezen tegenstelling van de wijsgeer Immanuel Kant. Want ik ga dan naar kerk en preekstoel toe „aus Pflicht”, maar niet „aus Neigung”. Ik ken mijn plicht tegenover de mensen en tegenover God. Maar ik zie er zó tegen op, dat ik helaas niet kan beweren, dat mijn „genegenheiden branden”! De verworpen kantiaanse tegenstelling staat weer recht overeind!

Wat staat me dan te doen? Iets dat toch ook weer erg simpel is. Eerst de negatieve kanten. Ik mag er niet in berusten, dat ik mijn „plicht” doe op een farizeeërs-maniër. Ik kan er ook niet aan denken als een libertijn de „vrijheid” te verkiesen en de zondag-viering aan mijn negativiteit aan te passen... over „viering” gesproken!

Ik pleeg te bidden - en dat vaak in de vorm van een „schiets-gebed” -, dat mijn neigingen en genegenheden zich mogen voegen naar wat ik als mijn plicht erken. En ik mag ook telkens weer ervaren, dat dat gebeurt. Al gaande en doende word ik gewaar, dat het „moeten” ook weer een „mogen” wordt en het dienstwerk een voorrecht. Ik beleef dan weer, dat Johannes gelijk heeft, als hij zegt: „En zijn geboden zijn niet zwaar” (1 Joh. 5 : 3).

Telkens weer besef ik heel ver „achter” te zijn bij wat de Here wil en gebiedt. En dat ik dat als het ware met hart, wil en gemoed moet „inhalen”. Maar dat „inhalen” gebeurt ook echt! En dan eindigt de overweging met beschaamdheid en dank-

DOOR H. SMIT BARENDRECHT

baarheid - de dubbel-slotsom, waar toe het „kleine begin” van Antwoord 114 Heid. Cat. ons brengt.

Ik denk vaak aan een meetkundige figuur. Aan een ellips. Zoals u zult weten heeft een ellips twee brandpunten. En naarmate die brandpunten verder van elkaar liggen is de ellips platter, schrieler en dunner. Telkens weer liggen de brandpunten van Gods gebod en van onze geneigden genegenheden ver van elkaar. Maar daar is door Gods genade beweging in te brengen!

Als we ons biddend concentreren op de „gezindheid” van Christus (Phil. 2 : 5 evv.), op de „genade” van Christus (2 Kor. 8 : 9), op de „barmhartigheden” van God (Rom. 12 : 1), dan komen de brandpunten naar elkaar toe, beter gezegd: dan komt het tweede brandpunt naar het eerste toe. Dan wordt de ellips ronder en voller. Dan komt langzamerhand in zicht de volmaakte ellips, waarin de beide brandpunten op elkaar vallen. En dat is dan de cirkel.

Die cirkel was - met eerbied gesproken - altijd aanwezig in het leven en

werken van Christus. Wij zijn daarheen op weg. Wij moeten daarheen ook telkens weer op weg gaan!

Ik ben blij, dat ik steeds weer bewaard ben voor een valse keus! De keus tussen farizeeër en libertijn, de keus tussen „moeten-als-dwang” en „mogen-als-losbandigheid”. Ik ben blij, dat ik steeds weer op weg mag zijn om de harmonie „in te halen”.

Verontrusting over het „dwang-gevoel”

Boven dit artikel staat „Confessiones”. Dat is het méérvoud van „confessio”, bekentenis. Er moet er dus nog één komen. Nu uit de tijd, dat ik in de kerk aan de andere zijde van de preek-lessenaar placht plaats te nemen, „onder de schare” dus.

Ik heb wel eens een tijd gehad, dat ik niet naar de kerk wilde. Nu ben ik nooit een type voor de barricaden geweest. Ik staakte dus niet, maar ik maakte wel - nogal gemeen! - mijn ouders duidelijk, dat ik alleen maar ging omdat ik van hen moest. Nog hoor ik mijn vader verzuchten: „Hoe vrolijk gaan de stammen op...!”. Maar wat mijn moeder eens deed heeft de meeste indruk op me gemaakt. Zij nam me apart en zei me, dat ze erg bezorgd was over die tegenzin van mij, en ik kon heel goed aan haar zien, dat dat waar was. Ja, zij was bezorgd. Niet over het gebod van de Here, niet over het „moeten”, niet over een veronderstelde „dwang” zo frustrerend voor het ontwakende gemoed! Wel bezorgd over mijn tegenzin, over het feit dat ik - toch gekomen tot de dagen van het onderscheid - Gods geboden als een dwang

en een last beleefde, over het feit dat het voorrecht van het dienen van de Here niet binnen mijn gezichtsveld kwam. Haar verontrusting heeft mij heilzaam mogen verontrusten!

Mijn moeder stond niet tegenover mij als een machthebster, die mij er zeker wel onder zou krijgen. Zij stond daar veel meer als iemand die onmacht beleed. Zij stond daar in een schijnbaar zwakke positie. En in die positie sprak ze een woord, dat als een vishaak bleef zitten. In balorigheid kon ik echt nog wel eens een half kanaal wegzwemmen, maar de haak bleef zitten en ik werd toch weer teruggehaald. Haar vrees gaf me het heilzame maar ook schrikwekkende besef, dat er écht iets te vrezen viel!

Wat was het goed, dat mijn moeder dat „eerste brandpunt” ongerept liet staan: het gebod van de Here. Dat bleef geheel buiten de discussie. Haar verontrusting richtte zich zuiver op de grote afstand tussen de beide brandpunten, tussen Gods gebod en mijn geneigdheden.

Zo werd haar woord voor mij tot een „Nathansvinger” (naar 2 Sam. 12:7): Niet het gebod, niet het „moeten”, niet de zogenaamde „dwang”, maar jijzelf, jij bent die man!

Het gebod laten staan - vrees en bezorgdheid uitspreken! Hoe vaak gebeurt het omgekeerde! We komen als ouders zo vaak in de verzoeking zó benauwd te zijn voor ieder woord, dat aan vrees of onmacht doet denken, dat we - om dat toch vooral te voorkómen - het gebod gaan aanpassen! Een schijnbaar sterke positie. In werkelijkheid schuldig-zwak.

Enkele conclusies

We moeten komen tot een besluit van dit artikel en van de hele reeks. Door

Pastorale Notities

DOOR A. H. ALGRA MAASSLUIS

betere prediking. Kort voor haar sterven schreef ze brieven. Aan de school, waaraan ze als docente verbonden was; „Beneden-Maas” in Vlaardingen. De leiding van die school gaf de brief door aan de leerlingen en citeerde daaruit in een overlijdensbericht in de krant. „Ik geef alles over aan mijn Vader, die in de hemel is”. Aan ons schreef ze: „Ad en ik zijn zo nu en dan erg verdrietig, maar dan vluchten we maar weer naar God de Vader. Ik vertrouw op God en een mens weet niet hoeveel dagen de Heer hem toebedeeld heeft”.

Een getuigenis, dat steeds minder vernomen wordt, want het is een verschijnsel van deze tijd, in theologie en prediking, dat het de mens gezegd wordt dat hij verzet moet aantekenen; verzet tegen de mensen als het om onrecht gaat of om maatschappelijk moeilijke situaties; verzet tegen God als het om ziekte gaat en om de naderende dood. Met een pertinent onjuist woordenspel wordt geponeerd dat opstanding verwant is aan opstandigheid. Wie in de opstanding gelooft, is opstandig tegen het lijden: „Ik neem het niet”.

Hoe goed is het voor de leerlingen van „Beneden-Maas”, ja voor ons allen, die zoveel vragen hebben: „Waarom o God?”, om dan van de meest-betrokkenen te horen dat zij, oog in oog staande met God, dat probleem niet hebben. Niet omdat ze gelaten berusten, maar omdat ze met eigen sterke geloofswil alles overdragen aan God. Zoals Nienke haar man en haar meisje toevertrouwde aan God. Zij nam het. Zij gaf alles terug. Zij blijft daarin een voorbeeld voor iedereen.

NIENKE

Maandag is ze begraven, Nienke. Een jonge vrouw, die vorige week haar eerste kind kreeg, een meisje. Maar vóór die geboorte was sinds enkele weken duidelijk, dat de moeder in hoofd en longen kwade gezwellen had - zij wist dat ze voor haar kleine meisje niet zou kunnen zorgen en dat ze spoedig haar man alleen zou moeten laten, met hun dochtertje. Ze is begraven in een dorp aan de rivier, bij de platanen die al honderd jaar oud zijn, terwijl zij nog niet de leeftijd van dertig jaar heeft bereikt - zij heeft haar dagen niet ter helft mogen brengen. Op de begraafplaats, daar in dat dorp, is al dikwijls geroepen dat elk sterfgeval een roepstem is en zeker het sterven van een jeugdige: oude mensen moeten sterven, maar jonge mensen kunnen sterven. Zulke prediking heeft weinig zin en inhoud, want ze zegt wat iedereen wel weet en wat niemand tegenspreken zal, Uit de pen van Nienke kwam een

de Bijbel, door de ouderlijke opvoeding, door studie-en-praktijk heb ik enkele dingen mogen ontdekken, die voor mijzelf een „regel-karakter” hebben aangenomen. Ik wil ze graag nog eens samenvatten en doorgeven. Het gaat daarbij niet om volledigheid. Het gaat zeker niet om „drankjes”, die we maar hebben te slikken om „succes” te hebben. Het is en het blijft een weg van gebed en van strijd.

(1) Wijs uzelf en anderen (de kinderen) op de barmhartigheden Gods in Christus Jezus onze Here. In die weg en in die weg alléén zullen we kunnen ontkomen aan de valse keus: of voor farizeese slaafsheid of voor libertijnse losbandigheid!

(2) Wees beschaamd zonder wanhoop en wees dankbaar zonder volwaanheid, als u ervaart dat wij altijd nog en steeds weer *op weg zijn* en *op weg gaan* naar de door de Here gewilde harmonie. Steeds *op weg* van de platte ellips naar de volle cirkel!

(3) Laat het eerste „brandpunt” staan: het gebod van de Here. Strijd ervoor, dat het tweede brandpunt - onze geneigdheden - naar het eerste toekomt. Ook hier weer de strijd in beschaamde schulderkenning en in dankbare blijmoedigheid. Tracht nooit enig probleem op te lossen door een devaluering van het gebod.

(4) Laat uw verontrusting zich nooit richten op het gebod van de Here,

maar altijd op de afstand tussen de beide brandpunten, op het feit dat het gebod als een last en een dwang wordt *aangevoeld* en *ervaren*.

(5) Durf waar dat nodig is voor uw vrees en bezorgdheid uit te komen. Daarin laat u het gebod van de Here op zijn ereplaats staan. Daarin bekent u uw eigen onmacht om wat u als juist ziet ook in het leven van anderen (de kinderen) dóór te zetten. Daarmee haalt u ook de verhouding ouders-kinderen uit de wereldse competitie-schematiek (Wie zal het tenslotte „winnen”?). Een woord van bezorgdheid heeft iets in zich van Psalm 27:10: Er komt een punt waarop vader en moeder mij moeten verlaten. Het heeft ook iets in zich van een „stellen voor het aangezicht des Heren”. Een dergelijk wijs en nederig woord doet een kind alle agressiviteit verliezen en inzien, dat er wèrkelijk iets te vrezen valt en dat het allemaal geen spèl is!

(6) Reageer kritisch op de vaak gehoorde bewering, dat men altijd tot kerkgang en andere zaken gedwongen werd en dat er dáárom niets van overgebleven is. Natuurlijk kunnen we niet instaan voor de onschuld en de wijsheid van de desbetreffende ouders. Wèl behoren we te zeggen, dat voor iemand, die de Here niet kent en liefheeft als onze Vader in Christus, èlk gebod áltijd en óveral als een dwang zal worden *aangevoeld*.

Slechts in Christus ontkomt men aan deze klacht.

Zo hebben we enkele dingen naar voren gebracht. Enkele dingen uit de Bijbel. Enkele dingen van mijn ouders. Enkele dingen uit mijn eigen leven. Enkele grepen en opmerkingen. Ik hoop, dat er iets bij was dat verhelderend mocht werken.

Ingezonden

Onderwijscongres te Putten

Op zaterdag 10 maart a.s. zal in het Congrescentrum 'De Aker' te Putten, een onderwijscongres worden gehouden, uitgaande van het Verband van Scholen van Gereformeerde Belijdenis.

Dit congres zal aanvangen om 11.00 uur. Drs G. van Leijenhof, Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen hoopt dan te spreken over: 'Actuele onderwijs-vragen van vandaag'.

De middagvergadering zal beginnen om 13.30 uur. Sluiting om p.m. 15.30 uur. Er zal ruime gelegenheid zijn tot het stellen van vragen en discussie.

In de middagpauze is er gelegenheid tot het gebruiken van een lunch.

Ruime parkeergelegenheid.

Wij willen allen die bij het Christelijk onderwijs betrokken zijn, opwekken deze dag bij te wonen. (Zie advertentie)

Redactie

Ir. A. W. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. E. R. Postma
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller, Dovenetel 45,
8446 SH Heerenveen
Tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring

M. J. F. van der Wal
Brugakker 60-17
3704 RA Zeist
Tel. 03404-61525

bedoeld te zijn, de lofzeggingen uit de brieven van Paulus, de lofzangen uit de Openbaring van Johannes, gedeelten uit de evangeliën die een aanzet geven om te worden gezongen (denkt u daarbij aan de wonderen en de gelijkenissen van de Here Jezus). Samenvattend kunnen we zeggen dat de opstanding van Christus het nieuwe lied doet ontstaan.

Zo telt het Liedboek voor de Kerken 115 bijbelliederen die allemaal bij een bepaald bijbelgedeelte passen.

De eerste christenen

De eerste christenen zongen de psalmen onberijmd. Men noemt dat een psalmodie, die door een cantor (voorzanger) gezongen werd. Aan het eind van een vers zingt de gemeente uitroepen, zoals „halleluja” of „amen”.

Deze zingwijze tussen cantor en gemeente of tussen twee groepen is „zingen in beurtzang” (zie ps. 136). We kunnen verder aannemen dat de griekse muziek invloed gehad heeft op de zang van de eerste christenen. We denken dan aan het griekse volkslied en het religieuze lied.

Het staat nu wel vast dat er verband bestaat tussen de eenstemmige recitatieve zang in de eredienst, het zgn. Gregoriaans, dat zich in de eerste eeuwen ontwikkelde en de joodse psalmodie.

Paus Gregorius I (590-604) heeft de Gregoriaanse muziek verzameld en geordend.

Naast het Gregoriaans vinden we in de oudheid (— ± 500 na Chr.) de hymnen (lofzangen) die soms al veel op onze kerkliederen lijken. Ambrosius, bisschop van Milaan (± 340-397) is voor hun ontwikkeling van groot belang. Hij is de vader van de kerkzang in het westen. Zijn hymnen getuigen vooral van de overwinning van het licht op de duisternis. Zulke lofzangen noemt men „ambrosiaanse hymnen”, ook al zijn ze niet altijd van zijn hand. Enkele gezangen noem ik uit deze periode: gez. 197, een paashymne uit de 6e eeuw, gez. 370 van Ambrosius, gez. 371 en 372 die Christus en het licht bezingen. Deze

Kerklied en gemeente (1)

Inleiding

Aan het eind van mijn artikel over liturgie en gemeente, gaf ik reeds het begin aan van een nieuw onderwerp nl. over het kerklied. Intussen heeft ds Waagmeester hierover in Opbouw geschreven. Veel daarvan heeft mijn instemming, hoewel ik op enkele punten nog terug zal komen.

De gemeentezang is ons aller aandacht waard, omdat we er elke zondag mee geconfronteerd worden. Daarom is het goed de geschiedenis en het gebruik van het kerklied onder de loep te nemen.

Met de zang in de eredienst dienen we op een bewust doelmatige wijze bezig te zijn. God troont immers op onze lofzangen.

In de Ned. Geref. Kerken is te weinig eenheid op het punt van wat we in de kerkdienst kunnen en mogen zingen.

Ds Waagmeester heeft reeds een opsomming gegeven van de variatie die er op dit gebied heerst. Met deze situatie zouden we geen vrede moeten hebben. Duidelijk is wel dat de standpunten in onze kerken te ver uiteen liggen.

Om de discussie over de functie van het kerklied nog wat meer op gang te brengen en de standpunten als 't

DOOR
H. S. VAN DER VEEN
HOOGVEEN

kan dicht bij elkaar te laten komen, wil ik bovenstaand onderwerp van alle kanten belichten.

Geschiedenis

Het Boek der Psalmen heet kort samengevat in het Hebreeuws „Tehillim”, dat betekent „lofprijzen”.

In de psalmen looft de gemeente God om Zijn grote daden.

Ons geloof leert niet alleen loven maar ook danken, hetgeen zich richt tot God en de ander.

In het Boek der Psalmen komt ook de smeking naar voren. De gemeente

belijdt schuld, roept uit angst en nood, vraagt om uitredding. Toch is de smeking nooit zonder lof en dank. Deze drie doordringen elkaar. De gehele schepping wordt in de lofprijzing betrokken. De muziekinstrumenten vinden hun plaats in de eredienst om ook als zodanig dienstbaar te worden gemaakt aan de lof van God. Psalm 150 onderstreept dat nog eens door een opsomming te geven van de muziekinstrumenten naar hun soort.

In het Oude Testament komen behalve in het Boek der Psalmen nog andere psalmen voor. Men noemt die Cantica. Enkele voorbeelden hiervan zijn: De liederen van Mozes uit Exodus 15 en Deut. 32; de lofzang van Hanna uit 1 Sam. 2; Jona's dankgebed (Jona 2:2-10); het gebed van Habakuk (hoofdstuk 3).

De drie cantica uit het Nieuwe Testament die het meest bekend zijn en van oudsher in calvinistische kring aanvaard, zijn de lofzang van Zacharias, het Benedictus uit Luc. 1:68-79; de lofzang van Maria, het Magnificat uit Luc. 1:46-55; de lofzang van Simeon, het Nunc Dimittis uit Luc. 2:29-32. Veel andere gedeelten uit het Nieuwe Testament geven sterk de indruk als lied

voorbeelden geven éénzelfde opbouw te zien, nl. die van kort-lang, vier per regel en vier regels per strofe.

Middeleeuwen

In de *Middeleeuwen* wordt het Gregoriaans steeds ingewikkelder van vorm. Daardoor begint het koor de gemeentezang te overstemmen. Men zingt slechts uitroepen en op bijzondere feestdagen een hymne. In deze tijd moeten we vooral denken aan de geestelijke stroming van Franciscus van Assisi (1182-1226). Nadat hij Matth. 10 had horen voorlezen besloot hij te leven in armoede en omzwerving. Dat was volgens hem de navolging van Christus. Hij predikte dit tegen de verwereldlijking van de kerk in met het laatste oordeel als ernstige achtergrond. Toch predikte hij ook de blijdschap van het geloof.

Gezang 278 is een hymne die over het laatste oordeel gaat. „Dies irae, dies illa”, stamt uit de Middeleeuwen, terwijl Franciscus er de geestelijke vader van is.

„Veni creator spiritus” (Kom Schep- per, Geest) is de meest beroemde latijnse Pinksterhymne uit de 9e eeuw (gez. 237) en later ook bewerkt door Luther (gez. 239).

Thomas van Aquino (1225-1274), de grootste theoloog van de Middeleeuwen heeft een hymne over het Heilig Avondmaal nagelaten. Het is gezang 352.

Een verschijnsel dat zich in de Middeleeuwen nog voordoet is het volgende. Zoals reeds eerder gezegd, de gemeente zong de uitroepen „Alle- luia” en „Kyrie”.

Er werden vaak meer tonen op één lettergreep gezongen. Men noemt dit melismatisch, in tegenstelling tot de hymne die grotendeels syllabisch is, nl. één lettergreep op één toon. Zo ontstond langzamerhand de gewoonte de lange melisma's bij sommige woorden op te vullen met nieuwe tekst, die een poëtische vorm krijgen, zich uitbreidt over verschillende strofen. De melodie krijgt op deze manier ook een andere vorm. Zo ontstaat de zgn. sequentia.

Enkele voorbeelden uit het Liedboek zijn: gezang 238 Veni sancte spiritus, het reeds genoemde gezang 278 en een Duits lied dat verwant is aan een paas-sequentia.

In de latere Middeleeuwen ontstaat uit de lange tonenreeksen van het woord Kyrie een bijzondere vorm van het geestelijk volkslied, nl. de Leis. We noemen gez. 145 Nu zijt wel- kome, gez. 174 ik wil mij gaan ver- troosten, gez. 200 Erschienen ist der herrlich Tag, gez. 212 Halleluja, de blijde toon, gez. 471 Ik heb gejaagd, wel jaren lang.

Reformatietijd

De *reformatietijd* brengt grote ver- anderingen in het kerklied. De ge- meente gaat weer zingen zonder be- middeling van koor of priester en antwoordt in lof en dank, belijdenis en smeking. Er is in het kerklied in

de 16e eeuw één centrum, nl. God en zijn daden, en zijn werk in Jezus Christus. Alles draait om de tekst. De melodie maakt de woorden le- vend. Men spreekt nog niet van componist, maar van melodist. De melodieën werden samengesteld uit bestaande melodische brokstukken en formules. De bouwstenen hiervoor zijn genomen uit het Gregoriaans, de hymnen, het geestelijk en het we- reldlijk volkslied. Luther en Calvijn gebruikten voor het instuderen van de liederen met de gemeente kerk- en kinderkeren. Het zingen werd ge- leid door een cantor.

Het orgel werd voor de begeleiding van de zang nog niet gebruikt. Wij zullen nagaan wat de reformato- ren en hun medestanders voor het kerklied in de 16e eeuw betekend hebben.

Luther

Voor Luther is het zingen van de gemeente toetssteen van het echte ge- loof. Muziek kan ook helpen het geloof te wekken. De gemeentezang is een stuk prediking. Hij heeft de- ze gedachten volledig in praktijk ge- bracht door het vertalen en bewer- ken van voorreformatische liederen, terwijl hij daarnaast nieuwe liede- ren maakte, o.a. op motieven van psalmen, zoals psalm 46 - gezang 401 Ein feste Burg ist unser Gott, psalm 130 - gezang 19 Aus tiefer Not schrei ich zu dir.

Luther maakte voor zijn eigen kin- deren een lied voor het kerstfeest, gezang 133. Hij breidde een Middel- eeuwse Antifoon (keervers, dat een psalm inleidt en afsluit) uit met twee strofen, gezang 272 Mitten wir im Leben sind. Van het Gloria in de Mis maakte Luther een lied, gezang 254 Allein Gott in der Höh sei Ehr. Het Credo werd bewerkt tot gezang 331, Wir glauben all an einen Gott. Gezang 24, Jesaja dem Propheten es geschah, werd bewerkt naar het Sanctus.

Rond Luther was grote kerkmuzikale activiteit. Ik noem de volgende lie- deren: gezang 122 Nun komm, der Heiden Heiland, van hemzelf, gezang 188 O Lam van God onschuldig, gezang 375 All morgen ist ganz frisch und neu.

Calvijn

Calvijn (1509-1564) is de grondleg- ger van onze psalmbundel. Een ver- bod om gezangen te zingen vinden we bij hem niet, maar hij gaf wel de voorkeur aan de psalmen in de ere- dienst.

„De psalmen zullen ons kunnen aan- drijven onze harten tot God op te heffen en ons in gloed te zetten, alsook om Hem aan te roepen en door lofprijzing de eer van Zijn Naam te verhogen”, aldus Calvijn.

Hij liet de psalmen berijmen door Marot en De Bèze. Louis Bourgeois en Pierre Daques stelden de melo- dieën samen. Het overgrote deel daarvan is afgeleid uit hymnen en uit het Gregoriaans.

Enkele melodieën zijn verwant aan volksliederen. In 1562 kwam de vol- ledige psalmbundel klaar. Er is een grote eenheid in opzet en stijl. Twee notenwaarden met overeenkom- stige rusten worden gebruikt. De melodieën zijn krachtig en wel- luidend, het ritme is pittig. De psalmen moeten zeer waarschi- nlijk in het tempo van de polsslag worden uitgevoerd (= 72 per mi- nuut).

In ons land waren de „Souterliede- kens” van Willem van Zuylen van Nyevelt sinds 1540 geliefd. Het boekje bevatte psalmberijmingen, die gezongen konden worden op popu- laire wijsjes. Daarom hebben de ker- ken ze niet aanvaard, evenals psalm- berijmingen van Jan Utenhove, die te weinig dichterlijk vermogen bezat en van Lucas de Heere, die de Souter- liedekens te werelds vond. Maar de berijming van Petrus Datheen haalde de kerken wel en wist zich te hand- haven tot 1773.

Datheen begreep beter dan wie ook wat het volk nodig had. Zijn hoofd- bron waren de psalmen van Marot en Beza.

Hij volgde ook dezelfde melodieën. De Dordtse Synode van 1578 ver- klaarde Datheens psalmberijming bin- dend in de kerken.

In de 2e helft van de 16e eeuw zijn de liederen van Nikolaus Herman (1480-1561) belangrijk. Hij was zo- wel dichter als componist. Zijn melo- dieën gaan terug op middeleeuwse geestelijke en wereldlijke voorbeel- den.

Een prachtig lied voor de kersttijd is gez. 147 Looft God, gij christnen, maakt Hem groot. De verhouding van woord en toon in dit lied is hecht.

Gez. 200 „Erschienen ist der herr- lich Tag” is een paaslied en waar- schijnlijk ook uit het gregoriaans af- geleid. Gezang 209 heeft dezelfde melo- die, maar de tekst is van Tom Naastepad.

De naam van Nikolaus Herman is verder nog verbonden aan de ge- zangen 270, 302, 316, 373 en 384.

De predikant Philip Nicolai (1556-1608) heeft enkele wereldberoemde liederen nagelaten. In Unna, waar hij predikant was, zag hij dagelijks 20 à 30 slachtoffers van de pest langs zijn pastorie ten grave dragen, zoals hij zelf schrijft.

Er wordt met zijn liederen een an- dere periode ingeluid. De kerkliede- ren uit de reformatietijd werden ge- kenmerkt door de aanwezigheid van het ene centrum van God en Zijn werk in Jezus Christus.

Gaandeweg komt er een tweede cen- trum bij, nl. de mens en zijn geloof. Bij Nicolai kondigt de verschuiving van het centrum zich al enigszins aan.

Zijn liederen zingen van een vurige liefde tot Christus, zie gez. 157 „Wie schön leuchtet der Morgen- stern” en van een hartstochtelijk ver- langen naar Gods toekomst, zie gez. 262 „Wachet auf, ruft uns die Stim- me”.

(wordt vervolgd)

Werkgroep recreatie lichamelijk gehandikapt

uitgaande van de Chr. Gereformeerde Deputaten voor de geestelijke verzorging van gehandikapt en behartiging van het ziekenhuispastoraat.

Vakantieweken lichamelijk gehandikapt en oudere leden van onze kerken

Meerdere malen reeds werd door ons uw aandacht gevestigd op het werk van de *Werkgroep Rekreatie Lichamelijk Gehandikapt*, een werkgroep, die uitgaat van de Chr. Gereformeerde Deputaten voor de geestelijke verzorging van gehandikapt en behartiging van het ziekenhuispastoraat.

De werkgroep is onder meer belast met het organiseren van vakantieweken voor lichamelijk gehandikapt en oudere leden van onze kerken. Ook voor 1984 zijn weer twee vakantieweken gepland en wel D.V. van 10-17 maart en 6-13 oktober. Deze vakantieweken zijn bedoeld voor hen, die niet meer gewoon met vakantie kun- nen gaan en er toch wel eens uit willen. Beide vakantieweken worden georganiseerd in het Rooseveltthuis te Doorn.

Met vreugde organiseren we deze weken om samen - in een omgeving, waar u zich thuis zult voelen en waar naast ontspanning de Bijbel een grote plaats inneemt - vakantie te houden; niet alleen om uit te rusten, maar ook om kracht te ontvangen om verder te gaan. Een week van rust en bezinning, maar ook een week van ont- spanning en plezier.

Naast een algemeen leid(st)er zal een predikant van onze kerken meegaan, alsmede een staf van verpleegkundigen en -hulpers.

Hebt u belangstelling voor zo'n vakantie dan kunt u zich opgeven bij de p'aatselijke diakonie, die u ook alle inlichtingen kan verschaffen.

Met uw wensen voor een bepaalde voorkeursweek zal zoveel mogelijk rekening worden gehouden.

U kunt zich ook rechtstreeks bij ons sekretariaat aanmelden; wel graag zo spoedig mogelijk. De aanmeldingsformulieren worden in volgorde van binnenkomst behan- del'd; op urgentie e.d. zal echter wel gelet worden.

Meer inlichtingen, alsmede aanmeldingen bij het sekretariaat, p/a Mw. M. de Graaf- Floor, Provincialeweg 57, 3981 AM Bunnik, tel. 03405-62583.

Namens de werkgroep,

ds A. v. d. Veer, voorzitter
M. de Graaf-Floor, secretaresse

Dit persbericht wordt gepubliceerd mede op verzoek van de Stichting voor Jeugd- zorg en Maatschappelijk Werk van onze kerken.

De gouden adelaar

De grootste vogel, die we hier in Schotland kennen, is de golden eagle of goudarend. Zoals u natuurlijk weet, hoort de adelaar of arend tot de grote roofvogels, die in diverse variëteiten in Europa voorkomen. Van die soorten (we noemen slechts de Schreiadler, de Steinadler, de visarend, de gevlekte en de witstaartadelaar, de zeearend en de steppenadelaar) komt alleen de *gouden adelaar* in Schotland voor.

Hij is vrijwel de grootste van alle adelaars en wordt slechts door de witstaartadelaar iets overtroffen. Buiten Schotland komt hij ook voor in Spanje, in de tegenoverliggende Noordstrook van Afrika, in Griekenland, Kleinazië en Siberië - om compleet te zijn ook nog langs de Noorweegse kust. Die golden eagle is hier overigens niet eens zo zeldzaam. Ons dorpje, dat zo klein is als Vierhouten, ligt aan de monding van de rivier Orchy, die zijn water van de Black Mountains haalt en het in Loch Awe brengt.

Loch Awe ontspringt aan de voet van het bergmassief, dat ons gebied stempelt, de Ben Cruachan. Welnu, met deze paar namen is al een heel broedgebied bepaald.

Het dal waardoor de Orchy stroomt, Glen Orchy, is sedert eeuwen het terrein van een of twee broedende paren. Op de Ben Cruachan heeft deze zomer een paar arenden gebroed; voor het eerst, zeggen de mensen. En als u een boottocht op Loch Etive gaat maken, dat ligt aan de andere kant van de Black Mountains, ziet u op een mooie zomerdag vermoedelijk enkele adelaars langs de steile berghellingen cirkelen, zweven, duiken en verdwijnen.

Dat is allemaal naast de deur, around the corner. Vanuit onze huiskamer, die een speciaal picture-window met uitzicht op de Ben Cruachan heeft, kunnen we de vogel waarnemen. Maar gaan we iets verder van huis, bij voorbeeld naar Tyndrum, het eerste dorpje Oostelijk van ons dorp (waar wij onze lagere jachtinstincten plegen uit te leven) dan lopen we alweer tegen goudarenden aan. Toen wij door een houtvester in dat jachtgebied werden binnengeleid, nam hij eerbiedig een veertje uit zijn portefeuille: een wit-met-roestbruin veertje. „Waar is dat van?“, vroeg hij. - Wij konden niets zeggen. „Borstveer van de golden eagle, hier gevonden op de helling van de Fiarach, binnen uw jachtgebied!“

En werkelijk, nadien hebben we tijdens de jacht verscheidene malen de gouden arend als gezelschap gehad, eens zelfs met drie exemplaren boven ons hoofd cirkelend. Deze zomer wezen we een medejager op een ongewoon profiel van een bergwand: iets, dat daar niet thuis hoorde. Wat kon dat zijn? - Met de kijker zagen we, dat een enorme vogel vanaf een klipsteen ons zat te beloeien.

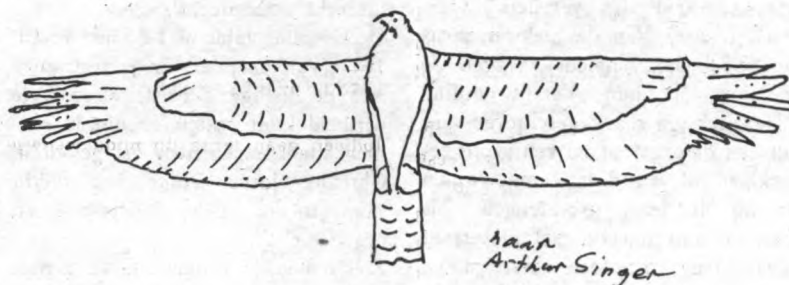
- □ -

Een enorme vogel, inderdaad. Hij is 78 tot 85 centimeter lang en heeft een vleugelspanning van 185 tot 225 centimeter; zeg maar ruim twee meter gemiddeld. Dat is flink wat groter

DOOR
D. W. L. MILO
DALMALLY

dan een papieren vlieger. Zijn profiel is, zwevend, tot op kilometers afstand zichtbaar.

Ook zijn gedrag is van verre herkenbaar. In wijde cirkels zwevend rond de toppen van bergen en hoge heuvels, onderscheidt hij zich van de onder ons zo bekende buizerd door een statiger vlucht, machtiger vleugelslag, hoger jachtgebied en door zijn silhouet.

Wat dat vliegbeeld betreft: de buizerd is ronder van vormen, heeft verhoudingsgewijs breder vleugels en korter staart dan de adelaar. De laatste heeft een frontlijn als een vliegtuig, een lange rechthoekige staart en langer vleugeltoppen (vingers) dan de buizerd. Beide vogels hebben overigens aan de onderkant der vleugels grote lichte vlekken, die bij volwassenheid kleiner worden. De goudarend, die pas met 5 jaar volwassen is, heeft (afgedacht van genoemde lichte vlekken) kleuren van bruin, lichtbruin en goud.

- □ -

Hiermee zouden we kunnen volstaan. Maar er is natuurlijk veel meer van te zeggen en graag doen we dat.

Het is niet toevallig, dat de adelaar - waarvan de gouden variant het meest verspreid is van alle soorten - in de Bijbel *) en in de literatuur zo bekend is geworden. Hij speelt onder de roofvogels dezelfde rol als de

*) In de Bijbel komt de arend of adelaar plm. 30 keer voor. Niet alleen bij de grote en kleine profeten en in de dichterlijke boeken, maar ook in de Openbaring. Vooral trekt het uw aandacht, dat de Heere zijn Goddelijke bemoeienis met Zijn volk illustreert met het gedrag van de adelaar, zie Ex. 19 : 4 en Deut. 32 : 11.

leeuw onder de roofdieren: is een koning, een machtige onder machtingen.

Verscheidene landen en vorsten voeren de adelaar dan ook in hun wapen; denk maar aan het wapen van Duitsland en aan de Doppeltadler van Oostenrijk. Werd de zoon van Napoleon Bonaparte niet „adelaarsjong“ genoemd?

De adelaar is ook het eerste voorbeeld, door Winkler Prins onder „Heraldiek“ aangevoerd.

Geen wonder, dat de gouden arend ook hier gevreesd is. Ten onrechte, want hij neemt in hoofdzaak kadavers aan en zal, als hij in de lammerijd behalve de nageboorte ook een jong dier tracht te pakken, alleen kansen hebben op weinig levensvatbare exemplaren. Volwassen schapen zijn niet bang voor de golden eagle en verdedigen hun kroost tezamen en in vereniging tegen vos, wilde kat en adelaar. Misschien zag u wel eens een plaatje van arenden, die een gems van een rotsrichel trachten te doen vallen? Mogelijk komt zo iets in Oostenrijk voor - maar hier zijn geen gemzen en hier vallen arenden niet aan.

In een boekje over het vroegere Schotse leven kunt u een plaatje aantreffen van een man die, aan een touw hangend en bezig een arends-nest te plunderen, door een levensgrote adelaar werd aangevallen. In zijn afweer had de man met zijn

lange mes het touw, waaraan hij hing, halverwege doorgesneden! De tekening is suggestief en roept de vraag op: zou het half doorgesneden touw de man hebben kunnen dragen - of zou de adelaar de man de terugweg onmogelijk hebben gemaakt? De vraag behoeft geen antwoord: het beeld is surrealistisch, gaat boven de werkelijkheid uit.

Toch weten we van een Amerikaan die, tijdelijk op het nabije eiland Mull woonachtig, voor zijn inwonende schoonmoeder een jonge adelaar uit zijn nest haalde, aan haar toonde en vervolgens naar zijn hoge woonplaats terugbracht! Hij moet wel dikke leren handschoenen hebben gebruikt. Onnodig te zeggen dat dit grapje niet door de beugel kon: deze vogels zijn volledig beschermd.

Dat mag dan ook wel, want ze hebben uiteraard hun betekenis voor het natuurlijke evenwicht: ruimen zieke en dode dieren op, houden de gezonde exemplaren weerbaar, vormen een speciale attractie van de schone natuur in dit schone land en een uitdaging voor elke natuurfotograaf. (Waarvan er wel eens een te hoog klimt.)

Laten we eindigen met een oud Schots verhaal over de adelaar en de mens. U kunt het als overlevering beluisteren op de ceilidhs, de avonden van muziek, zang, dans en vertelkunst.

Een landarbeider hield tijdens het werk een oog op de zuigeling, terwijl zijn vrouw naar huis was gegaan om het eten klaar te maken. Nog net zag de goede man, hoe een reusachtige vogel het kind uit zijn mandje tilde en ermee over een meer wegvloog. Daar ging het familiekapitaal! In der haast werden vrouw en burens gewaarschuwd en werd de vogel per boot gevolgd naar de overkant van het loch, alwaar mensen hun het nest wisten te wijzen. Een wanhopige klim naar het hoge nest werd ondernomen. Bleek, dat het alleen van boven af toegankelijk was en aan een steile rotswand hing.

Vanaf een hoger rotspunt werd nu een knaap van zeyen jaar aan een touw neergelaten, om in het nest te kijken. Op zichzelf geen ongewone zaak - voor het rapen van eieren werd dit vroeger op de eilanden vrij algemeen gedaan. De jongen riep echter, dat het kindje nog in het nest aanwezig was! Volgens zijn opdracht tilde hij het wicht op en werd omhoog gehesen. Daar aangekomen bleek de baby vrijwel ongeschonden en in leven te zijn. Het kind werd in grote blijdschap naar huis teruggebracht, de jongen werd gehuldigd en het verhaal doet op winteravonden nog steeds de ronde. Onnodig te zeggen, dat het jochie jaren later de vroegere baby - die nu een leuke meid bleek te zijn - ontmoet, en haar overeenkomstig de spelregels gehuwd heeft. Jazeker, nog lang en gelukkig, dank u.

ONDERWIJSCONGRES

Verband van Scholen van Geref. Belijdenis.

Op zaterdag 10 maart a.s. in het Congrescentrum 'De Aker' te Putten.

Aanvang 11.00 uur.

Spreeker Drs G. v. Leijenhof, Staatssecr. van Onderwijs en Wetenschappen.
Onderwerp: 'Actuele onderwijsvragen van vandaag'.

Aanvang middagvergadering om 13.30 uur. Beantwoording vragen en discussie.
Sluiting plm. 15.30 uur. Gelegenheid tot het gebruiken van een lunch.

Alle belangstellenden hartelijk welkom.

Zie ingezonden.

De Groot Nieuws Bijbel (slot)

Zijn de vertalers betrouwbaar?

De vorige keer (zie Opbouw 2-12-'83) werd duidelijk dat de mensen die er zich voor hebben ingezet de bijbel uit het Hebreeuws en het Grieks weer te geven in onze dagelijkse omgangstaal, niet aan een gemakkelijk werk begonnen zijn. Dit hangt samen met het doel dat zij zich hebben gesteld en de methode die daarvoor vereist is.

Zij willen immers in de gewone taal van alle dag de schriftuurlijke inhoud van Hebreeuwse en Griekse woordverbindingen en uitdrukkingen weergeven en zijn dan vaak gedwongen een greep te doen naar een volkomen vrije weergave, in ieder geval te kiezen tussen verschillende mogelijkheden.

Aan de voorbeelden die ik tot dusver gaf, wil ik in dit slotartikel nog enkele opmerkingen toevoegen over de vertaling van Efeze 1. Daarin treedt het grote verschil aan het licht tussen de methode die de Statenvertalers was voorgeschreven en de praktijk van de Groot Nieuws Bijbel. De Statenvertalers waren gehouden de Hebreeuwse en Griekse zegswijzen, zo enigszins mogelijk, te bewaren en bij een onvermijdelijk vrijere vertaling de letterlijke uitdrukking in een kanttekening op te nemen. Was in het Nederlands een toevoeging in de tekst noodzakelijk, dan moest deze in een ander lettertype en tussen haakjes worden geplaatst. Zo strikt waren deze vertalers gebonden aan de woordelijke grondtekst. Ook mochten in de kanttekeningen wel korte verklaringen worden opgenomen om duistere uitdrukkingen toe te lichten of de gevolgde vertaling te verduidelijken, maar leerstellige opmerkingen daaraan toe te voegen achtte de Synode noch noodzakelijk, noch raadzaam. Zo waakte de Synode in 1618 er voor, dat de vertalers in de verleiding zouden komen de vertaling van een bepaalde tekst geschikt te maken voor een of ander dogma.

Bovendien verzocht de praeses der Synode, ds Johannes Bogerman, de leden bij de benoeming der vertalers niet uitsluitend te letten op iemands bekwaamheid als theoloog of zijn kundigheid op het gebied van de talen, maar evenzeer op zijn vrome en heilige levenswandel. Zij moesten, zoals reeds in 1599 de synode van Zuid-Holland aan de andere particuliere synodes schreef, mannen zijn omtrent wie „de kercken verseeckert mogen van de gezondheid in de leere ende godtsaligheyt des levens”.

Het eigen getuigenis van de vertalers GNB

Voor een oordeel over de betrouwbaarheid van de vertalers GNB zijn we geheel aangewezen op wat zij zelf zeggen in hun Verantwoording en op hun werk. Zij zijn immers niet benoemd door een of andere synode,

DOOR
H. M. MULDER
KAMPEN

maar aangezocht door het Nederlands Bijbelgenootschap en de Katholieke Bijbelstichting die voor deze arbeid samenwerken. Ook de Nieuwe Vertaling van 1951 was te danken aan het initiatief van het Nederlands Bijbelgenootschap.

Blijkt nu in de Verantwoording omtrent de gekozen methode van vertaling iets ten aanzien van de betrouwbaarheid der vertalers? Oordeelt u zelf! Van de „teksten zoals de bijbel die aanbiedt” zeggen de vertalers in hun Verantwoording „Deze teksten zijn... geschreven vanuit een diep geloof en een grote betrokkenheid, en deze emotie willen ze bij de lezer overbrengen. Als men de ontvangende taal niet recht doet, brengt men een vervreemding teweeg tussen de lezer en de tekst. En vervreemding staat een goede overdracht van de boodschap in de weg.”

Wie deze uitspraak legt naast de zo juist vermelde regels die de Dordtse Synode voorschreef aan de Statenvertalers, moet zich wel geschokt voelen bij het (bijna letterlijk) hemelsbrede verschil dat hier aan de dag treedt. De vertalers willen immers in de GNB de 'emotie' van de bijbel schrijvers „bij de lezer overbrengen”, terwijl het in de Statenbijbel vóór alles gaat om het overbrengen van het Woord dat God door deze schrijvers heeft bekend gemaakt.

Maar wacht u nog even met uw eindconclusies. Want in hun vertaling hebben zij hun visie niet laten heersen over de weergave van de tekst.

„Alles wat (in de Heilige Schrift) staat, is door God geïnspireerd”

Na lezing van de Verantwoording was ik benieuwd, hoe dan wel 2 Tim. 3:16 in de GNB zou zijn weergegeven. Ik herinnerde mij nl. dat in 1951 bij de verschijning van de Nieuwe Vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap juist over de weergave van deze tekst nogal wat onrust ontstond. In de Statenvertaling lezen we: „Al de Schrift is van

God ingegeven, en is nuttig...”. In de Nieuwe Vertaling werd deze voor heel de Schrift geldende uitspraak wezenlijk van karakter veranderd: „Elk van God ingegeven schriftwoord is ook nuttig...”. In het algemeen vond men dat door deze vertaling het geloof in de Inspiratie der Heilige Schrift werd verloochend.

Hoe zeer bij de beoordeling van de Nieuwe Vertaling juist deze tekst centraal werd geacht, blijkt uit een overweging van een commissie-rapport op de synode van onze kerken in 1951 te Kampen. Daarin wordt voor de stelling „dat tegen de vertaling, voorzover zij reeds gepubliceerd is, gegronde bezwaren kunnen worden ingebracht” slechts één tekst ter illustratie aangehaald, nl. 2 Tim. 3:16! En van deze tekst, die zo rechtstreeks te maken heeft met de opvatting omtrent het karakter van de Heilige Schrift waarvan de vertalers GNB in hun Verantwoording blijk geven, geven zij een vertaling die deze opvatting, naar mijn oordeel, lijnrecht weerspreekt!

De vertaling luidt nl. (2 Tim. 3:15, 16): „Van jongs af ben je vertrouwd met de heilige Schrift, waaruit je wijsheid kunt putten en die je redding kan brengen door het geloof in Christus Jezus. *Alles wat hierin staat, is door God geïnspireerd en bruikbaar...*”.

Ziet u hoe de vertalers GNB geheel teruggekeerd zijn naar de vertaling zoals die in de Statenbijbel werd geboden? We kunnen moeilijk aannemen dat daarbij de vertaling van 1951 niet terdege is overwogen. Maar ongeacht die weergave en ongeacht hun eigen, nadrukkelijk uitgesproken, opvatting omtrent de positie van de bijbelschrijvers, meenden zij de Griekse tekst te moeten vertalen op gelijke wijze als de Statenvertalers.

Dat geeft wel aanleiding de vertalers GNB in hun bedoelingen betrouwbaar te achten.

Enkele opmerkingen over de vertaling van Efeze 1

Ook met de beste bedoelingen kan een vertaler toch bij zijn werk de invloed ondergaan van ideeën en opvattingen die specifiek hem eigen zijn of, wat nog vaker het geval is, gemeengoed zijn geworden. In de vertaling GNB van Efeze 1, een hoofdstuk dat reeds wegens de ingewikkelde lange zinsbouw en de veelvuldige aanenschakeling van woorden elke vertaler voor tal van problemen stelt, is dit duidelijk te constateren. De inhoud, de openbaring omtrent Gods genadige verkiezing van mensen, vraagt van de vertaler uiterste zorgvuldigheid in woordkeus. Voortdurend ziet hij zich geplaatst voor de moeilijkheid dat een Grieks woord nu

eenmaal zelden naar al zijn aspecten door een Nederlands woord wordt weergegeven. Dus wordt hij gedwongen te kiezen: welk element moet in ieder geval worden bewaard en welke nuancering kan eventueel worden weggelaten?

Hierbij speelt, bewust of onbewust, eigen geloofsvoorstelling een grote rol. Dat treedt naar mijn mening ook aan het licht in de weergave van Efeze 1 in de GNB. Er zijn heel wat opmerkingen te maken. Enkele daarvan vermeld ik hier.

5 In zijn liefde had hij van tevoren beslist dat hij ons door Jezus Christus als zijn zonen zou aannemen. Dat vond hij het beste, zo heeft hij het gewild.

6 Laten wij God prijzen om het grootse geschenk dat hij ons heeft gegeven in zijn beminde Zoon.

Heel deze weergave wordt beheerst door de gedachte dat alles wat in de tijd geschiedt reeds tevoren is vastgelegd in een besluit van verkiezing. De liefdevolle genegenheid van God voor de mensen is door de gekozen termen vrijwel uit de tekst verdwenen.

God had van tevoren beslist... Dat vond Hij het beste, zo heeft Hij het gewild. De soevereiniteit van Gods handelen krijgt eenzijdig alle nadruk, terwijl de warme toegenegenheid van God tot de mensen die in zijn handelen zich openbaart, niet stralend aan de dag treedt.

Misschien zegt u: Maar vers 5 begint toch met de woorden: „In zijn liefde”? Ja, dat is me niet ontgaan. Maar het is juist te vertalen: „In liefde”, waardoor alle aandacht valt op de activiteit van de liefde, die God tot handelen dreef. Zo staat het er ook in het Grieks. „In zijn liefde” doet meer denken aan een duurzame eigenschap. En de werking van die eigenschap komt verder in de vertaling ook niet tot uiting. Maar in de oorspronkelijke tekst wel!

Hoe anders dan „beslist” en „vond het beste” met de toevoeging „zo heeft Hij het gewild” klinkt een vertaling: „In liefde had Hij al tevoren ons er toe bestemd zijn zonen te worden door Jezus Christus. Zo wilde Hij het in zijn toegenegenheid”. Natuurlijk bedoel ik niet, dat hiermee nu de enig juiste vertaling is gevonden. Maar merkt u, hoe een woord als „bestemmen” een heel andere betrokkenheid weergeeft dan „beslissen”? En „toegenegenheid” dan „vond het beste”?

En dat we bij „beslissen” aan een besluit moeten denken, blijkt zonder meer uit de vertaling GNB van de verzen 9-11:

9 Hij heeft ons het geheime wilsbesluit bekendgemaakt dat hij naar eigen goedvinden genomen heeft in Christus,

10 en dat hij ten uitvoer zal brengen wanneer de tijd er rijp voor is. Volgens dat besluit zal hij alles wat in de hemel en op de aarde bestaat onder één hoofd plaatsen: Christus.

11 In onze eenheid met hem hebben wij een erfdeel ontvangen. Zo is het van te voren beslist in het plan van God, die alles uitvoert zoals hij het wil.

Maar ook hier geeft het Grieks geen aanleiding om te spreken van een besluit, waarin alles tevoren is vastgelegd. Integendeel, op God verheerlijkende wijze valt het volle licht op Gods heilswil tot redding der mensen. Dat moge blijken uit de volgende vertaling, die overigens naar de door de GNB gevolgde methode door mij is ontworpen:

9 Hij heeft ons het geheim van zijn wil bekendgemaakt. Daarin handelde Hij naar de toegenegenheid waaraan Hij gestalte heeft gegeven in Christus.

10 Hij zal de volheid der tijden (of: de tijden die tot vervulling komen) doen aanbreken, waarbij Hij alles wat in de hemel en op de aarde bestaat onder één hoofd zal plaatsen: Christus.

11 In onze eenheid met Hem hebben wij ook een erfdeel ontvangen, daartoe voorbestemd naar het voornemen van Hem die alles ten uitvoer brengt, zoals Hij het naar zijn wil ontwierp.

Merkwaardig is ook dat de vertaling

GNB, waarin zo sterk de nadruk wordt gelegd op Gods soevereine wilsbeschikking, anderzijds te kort doet aan het krachtig werken van God tot ons heil in deze wereld:

„Laten wij God prijzen om het grootse geschenk dat hij ons heeft gegeven” i.p.v. „Opdat wij de heerlijkheid van zijn genade zouden prijzen” (vs. 6), waarbij de GNB de heerlijkheid van de deugd van God verlegt naar wat Hij gaf.

„Wanneer de tijd er rijp voor is” (vs. 10), dat Gods handelen daarin geheel onvermeld laat.

Ten slotte, de uit het zinsgeheel losgemaakte opwekking: „Laten wij God prijzen” (vs. 6; zie ook vs. 12) verlegt het accent naar het doen van de mensen, terwijl Paulus uiteenzet dat God in zijn werken deze lofprijzing zoekt: „opdat wij de heerlijkheid van zijn genade zouden prijzen”. Zoals de HEERE troont op de cherubs, als Hij woont te midden van zijn volk (Ps. 80 : 2; 99 : 1), zo troont Hij ook „op de lofzangen Israëls” (Ps. 22 : 4), omdat Hij zijn volk door zijn machtige daden bewaart en verlost (Deut. 10 : 21): „Hij is uw lof”, of, zoals de GNB terecht weergeeft - want het is een gebod van de HEERE -: „Breng hem hulde, hij is je God”.

De eeuwige strijd tussen twee volken

Het boek OBADJA bestaat maar uit 1 hoofdstuk met 21 verzen. Het gaat over het oordeel dat een buurland van het volk Israël zal treffen. Dat buurland lag ten Zuiden van Israël. Dit volk heeft er aan meegewerkt dat Israël steeds weer afweek van de Here.

Beide volken konden het nooit goed met elkaar vinden, hoewel ze in het begin van hun bestaan een zeer nauwe familieband hadden. Hier komen de vragen.

1. Wat was het ambt of het beroep van Obadja?
2. Over welk volk spreekt Obadja het oordeel uit?
3. Hoe heet de stamvader van dat volk? vers 9.
4. Welke familieband was er tussen de stamvaders van beide volken? vers 10.
5. Van wie was no. 3 een broer? Genesis 25 : 25 en 26.
6. Deze man kreeg van God een andere naam. Welke? Genesis 32 : 22-28. Even een vraag er tussendoor. Weet je wat een tekstverwijzing is?? Heel veel gebeurtenissen en namen kom je op meer plaatsen in de Bijbel tegen. Een voorbeeld. De geschiedenis van Abraham die zijn zoon Isaak gaat offeren lees je in Genesis 22 : 1-19. In het Nieuwe Testament wordt die geschiedenis in het kort ook verteld. Zoek Hebrëen 11 : 17-19 maar op. Als op de ene plaats in de Bijbel naar een andere plaats wordt verwezen, heet dat een tekstverwijzing. Niet in alle Bijbels vind je tekstverwijzingen.

Zoek nu eens een Bijbel op waarin tekstverwijzingen staan. We gaan daarin opzoeken Obadja 1 : 1. Ergens in of bij vers 1 (Edom) staat waarschijnlijk een kleine letter. Die letter staat ook onderaan het hoofdstuk of de bladzij. Daarachter staan als het goed is 5 Bijbelboeken genoemd waarin ook het oordeel over Edom voorkomt. Namelijk in de hoofdstukken en verzen die achter die Bijbelboeken staan.

Als je er niet helemaal uitkomt vraag je wel even aan je ouders om te helpen, hè?

7. In welke vijf Bijbelboeken komt ook het oordeel over Edom voor? Het zijn allemaal profeten-boeken.
8. Komen in de Bijbel ook vrouwelijke profeten voor? Als je er niet één weet mag je Lukas 2 : 36 opzoeken. Hoe heet zij?
9. Van wie was zij een dochter?
10. Uit welke stam van Israël is zij geboren?

Oplossing vorige opgave.

1. Kapernaüm - 2. Macedonië - 3. Elisabeth - 4. Hebrëer - 5. Reha-beam - 6. Manasse - 7. Eliëzer - 8. Rechte - 9. Elkana - 10. Annas - 11. Silas - 12. Saul - 13. Lois - 14. Sin - 15. Nijl.

Kerknieuws

Ned.Geref. Kerk Rijsbergen

Op 29 maart 1984 is het 25 jaar geleden, dat te Rijsbergen de Geref. Kerk Vrijgemaakt (nu Ned. Geref. Kerk) werd geïnstitueerd. Op zondag 18 maart hoopt daarom de gemeente van Rijsbergen dit feit in de dienst te gedenken en aansluitend een koffietafel te houden. Indien U dit feestelijk gebeuren mee wilt maken, wilt U dit dan melden aan één der onderstaande adressen vóór 3 maart. De dienst wordt gehouden in gebouw „De Koutershof”, naast de R.K. kerk en vangt aan om 10.00 uur. De koffietafel wordt verzorgd in eigen gebouw „Diakonia”, Burg. Gommerstraat en vangt aan om 13.00 uur. U bent hartelijk welkom. J. Clerx, Nassaustraat 7, 4891 ZZ Rijsbergen, tel. 01606-2183. M. Meijwaard, Min. Verschuurstraat 10, 4891 AD Rijsbergen, tel. 01606-1485.

Regio Utrecht

Wij citeren uit het persverslag van de kerken in de regio Utrecht, gehouden te Loosdrecht op 9 febr. '84 het volgende:

De praeses ds C. van Leeuwen heet namens de kerk van Loosdrecht alle broeders hartelijk welkom; hij memoreert het vertrek van ds Bouma uit de regio naar Sliedrecht, van kandidaat C. C. Koolsbergen, die inmiddels bevestigd is als dienaar des Woords van de gemeente te Hardinxveld-Giessendam en het feit, dat ds W. Borgdorff te Doorn voor het beroep, uitgebracht door de kerk van Heemstede/Lisse, heeft bedankt.

Het preekconsent van br. A. Oelen te Bussum wordt voor de duur van 3 jaar verlengd.

Ds W. Borgdorff deelt namens de kerk van Doorn mede, dat te Wijk bij Duurstede in samenwerking met de Chr. Geref. Bethel-kerk te Veenendaal iedere zondag samenkomsten worden belegd; de diensten zijn eind

nov. '83 gestart voor een proefperiode van 9 maanden.

De kerk van Zeist brengt naar voren, dat aan ds M. van Veelen (le-gerpredikant) per 1 sept. '83 op zijn verzoek emeritaat is verleend.

De kerk van Loosdrecht vraagt als vakante gemeente voorziening op een aantal zondagen in de diensten des Woords door de regio-predikanten; ds Borgdorff verwoordt een voorstel, dat indertijd door de regio is aangenomen (per jaar 2 diensten door iedere regio-kerk).

De kerk van Utrecht deelt mee, dat in Nieuwegein al geruime tijd kerkdiensten worden gehouden samen met de Chr. Gereformeerden. Van de verdere gang van zaken zal Utrecht de regio op de hoogte houden. Ook delen de afgevaardigden van Utrecht mee, dat ds Rietkerk is vrijgesteld voor het werk van l'Abri te Eck en Wiel, maar niettemin aan de kerk van Utrecht verbonden blijft.

De praeses spreekt zijn blijdschap hierover uit en wenst ds Rietkerk veel wijsheid toe.

Ds Van Leeuwen geeft door als secretaris van de Raad van Toezicht en Advies Theologische Studiebegeleiding, dat de Ned. Geref. Kerken per lid een bedrag van f 5,- opbrengen voor begeleiding en opleiding aan de Theologische Hogeschool te Apeldoorn.

ZATERDAG 3 MAART

zal er in de Ned. Geref. Kerk aan de Troosterlaan in Utrecht weer een

JEUGDDAG

gehouden worden.

Thema: Werk en werkloosheid.

Naast een spreker zal er ook een forum zijn ter beantwoording van vragen. Natuurlijk wordt er ook aandacht besteed aan spel en ontspanning. Voor een warme maaltijd wordt gezorgd.

Aanvangstijd: 1600 uur.

Voor inlichtingen tel. 030-881591.

Iedereen is van harte welkom!

*ik heb mijn ogen op naar de bergen
vanwaar zal komen mijn hulp
mijn hulp is van de Here
die hemel en aarde heeft gemaakt*

Een week na de geboorte van onze dochter, nam de Here haar op, mijn lieve vrouw en de moeder van Maartje

NIENKE GROENEWOLD

op de leeftijd van 29 jaar.

Ad van 't Hof
Maartje

Ook wij als ouders, broers en zusters zijn erg bedroefd dat wij Nienke moeten missen.

Wij weten dat zij bij haar Verlosser is.

A. M. Groenewold
A. M. Groenewold-Zonnenberg
Hette en Dick - Esther
Anita en Bert
Alexandra en Herwi

A. van 't Hof
L. van 't Hof-van der Wiel
Jans en Luuk
Tine en Wim - Pieter
Arjen
Lodewijk
Gertrude
Gert en Dettie - Marc
Louise en Ameling
Joop en Elma
Jan Willem en Miranda

3362 VH Sliedrecht, 15 februari 1984
Prof. Kam. Onneslaan 48

De begrafenis heeft maandag 20 februari j.l. op de begraafplaats te Sliedrecht plaatsgehad.

Zoekt U een camping waar U zich als Christen thuis kunt voelen?

Evangelische Camping „t BELOOFDE LAND”

biedt U o.a. een fijn programma tijdens de vakantieperiode.
Tevens verhuren wij (toer)caravans. Vraag folder.

Bosweg 17 — 3781 NG Voorthuizen
Tel. 03429-2942

Vakanties voor jongeren

De christelijke gereformeerde jongeren organisatie (CGJO) biedt voor het zomerseizoen een aantal (heel betaalbare) vakantiemogelijkheden

— — — — — voorbeelden — — — — —

een week-kamp
in een kampeerboerderij
in Drenthe of op de Veluwe
voor 12 t/m 15-jarigen

een 14-daagse bergvakantie
voor 16-jarigen en ouder
op 1200 meter hoogte
in een eigen kamphuis
in het Oostenrijkse
LATSCHAU

Het volledige programma 'samen uit 1984' kun je aanvragen bij:

jeugdwerkcentrum
"bastion"
robijnstraat 10
7314 JC Apeldoorn
(055) 556 257

Wilt U 'n gezellige en geslaagde vakantie?

Huur dan een bungalow of bespreek een mooie plaats op de camping.
U zult er zich thuis voelen.
Nieuw in '84 Groot zwembad met kleuter en spartelbad.
Informeer eens naar de mogelijkheden voor U.

Recreatiecentrum „Ackersate”
Harremaatweg 26
3781 NJ Voorthuizen - Tel. 03429-1274

A.s. zomer te huur onze mooi gelegen

BUNGALOW

met 2 zonnige terrassen
en uniek uitzicht bij La Nucia
(10 min. autorijden naar Benidorm).
Keurige bewoning eerste ver-
eiste. Max. 4 volw. personen.
f 350,— p.w. all-in.
Door tijdelijk verblijf in Ned.
vrij vanaf 2 juni.

Br. onder nr. 24-2 bureau Opbouw,
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.

Te huur

N.O. Drente
riant gelegen, zeer comforta-
bele 6-persoons

VAKANTIEWONING

f 395,— per week.

Tel. 05986-501

Voordeelaanbieding

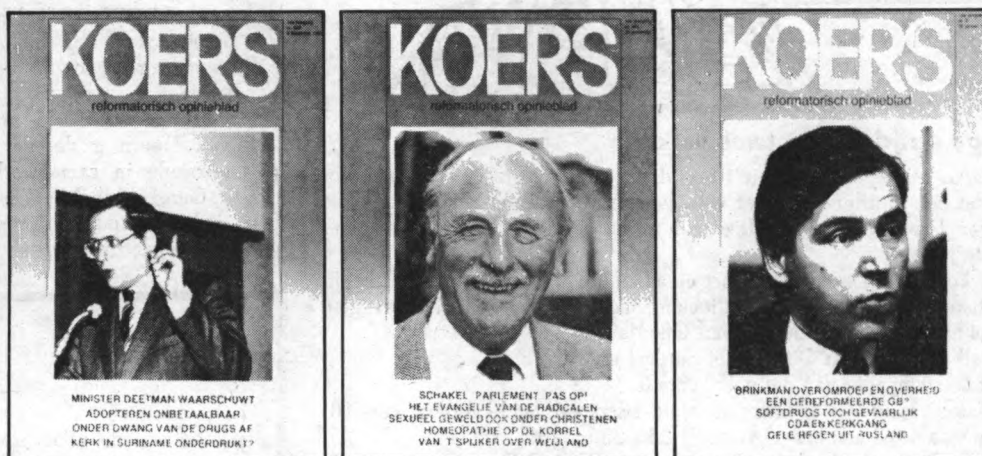
KOERS

slaat aan

Het snel groeiende christelijke opiniemagazine Koers doet u een voordelig aanbod.

Wanneer u zich nu op Koers abonneert, krijgt u de nummers tot 1 april gratis. Voor het abonnement voor 1984 vanaf 1 april betaalt u dan f 45,—.

U bent zo elke twee weken in de gelegenheid kennis te nemen van diepgravende interviews en reportages op het gebied van politiek en parlement, economie en vakbeweging, kerk en theologie, terwijl verder ontwikkelingen op vele terreinen in de samenleving op journalistiek verantwoorde en gemakkelijk leesbare wijze gevolgd en becommentarieerd worden, vanuit de norm van Gods Woord.

Vul daarom vandaag nog onderstaande bon in.
Uitknippen en opsturen naar Administratie Koers,
Antwoordnummer 257, 3760 WB Soest.

Ja, ik abonneer mij per 1 april a.s. op het opiniemagazine KOERS. De nummers tot 1 april ontvang ik gratis.
Ik wacht met betaling van f 45,— tot mij een acceptgirokaart is toegezonden.

Naam

Adres

Postcode en woonplaats

Handtekening